ՔՈՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 94 Ա. ՕՐԱԹԻ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1899 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 22—4 ԴԵԿՏ. 1 ՇԱՊԱՆ 1317 22 ԹՇՐԻՆ ՈՒԱ՛ 1316 Դ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 946

20 ՓԱՐԱՅԻ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

20 ՓԱՐԱՅԻ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ԳԷԶԵԹԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djadéssi, No. 23 - 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

"یوزانتیون"
امتیجه یومی وسیاسی غزته، صاحبه امتیاز ومدیر مسئولی
یوزانت کچیان
مطبعه دار ده غازی بابعالی جاده سنده ۲۵ نومرو ده
دائره سنده در

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

[ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ»]

ՊՈՒՐՍԱ, 15/27 Նոյ.

Ռումանահայոց կեանքէն տեղեկութիւններ ի հարկէ չահեկանութեամբ պիտի կարդացուին հասարակութեան կողմէ, և յետոյ, ձեռնհաս մարմիններու ուշադրութիւնն հրաւիրելու առաջինութիւնն ալ պիտի ունենան՝ այնպիսի երկրի մը վրայ ուր տեղի ազգայիններուը քիչ մը խթանի պէտք ունին՝ տոհմային մեծ ընտանիքին հետ մէկ տեղ քալելու համար։

Սկսինք Պուքրէշէն։

Բայց, առօրեայ խնդիրները ձեռք առնելէ առաջ, աւելորդ չըլլայ թերևս ընդհանուր ակնարկ մը նետել իրաց կացութեան վրայ, հակիրճ բացատրութիւններ տալով եկեղցիին, գրպրոցին, պաշտօնէութեան, տեղացիին և գաղթականին վրայ։

Նկատելի է,— Մեր եկեղցին Ս. Հոգւոյն Կաթողիկէ Հայոց, Պուքրէշի գեղեցկագոյն պողոտային վրայ կ'գտնուի։ կ'բաւէ թէ, ծէնէրցի Իչհաններու տիրապետութեան ատեն, յուսկան մոռնադրութիւնը չէ թոյլատրած որ հայերը ժայրագագաքին կեդրոններուն մօտ աղօթավայր մը ունենան։ և հեռաւոր տեղ մը, քաղաքին ծայրը գետին մը ցոյց տուեր են ուր կառուցուելիք է չէնքը։ Բայց անկից ի վեր, քաղաքն այնչափ մըն ալ մեծնալով, այժմ մեր եկեղցին քաղաքին հիւտ կեդրոն տեղը գրաւած է։ Եկեղցիին չորրորդ սիրուն և մշակուած պարտէզ մը կ'տարածուի։ Շէնքը թէև վերջերս մասնակի նորոգուած, և սակայն հիմնական նորոգութեան կ'կարօտի։ մանաւանդ բարձր գմբէթները քիչ մը աննըդրպտնակ կ'հնչեն չէնքը չըլլապատող հոյակապ չէնքերուն առընթեր։ Պուքրէշի Հայերը, որոնք ամէն բանէ առաջ չըլլապատող տարրերուն մէջ պաշտիկ չճնչուլ տենչն ունին, մտադրած են նոր եկեղցի մը կառուցանել, չէնք մը որ պողոտային ճարտարապետական զարդերէն մին կազմէ։ Ա՛ս ալ, արդէն տեղացի բարեպաշտ տիկին մը 20,000 ֆրանք նուիրած է կտակ, և գումարն այս պահուս, դրամատան մը մէջ կ'սպասէ և դեռ չատ պիտի սպասէ, որովհետև այդ ծրագրին գործադրութիւնն առնուազն հարիւր հազար ֆրանք կ'պահանջէ։

Ինչպէս կ'գուշակուի, Պուքրէշի Հայերը, ո՛չ այնքան անհրաժեշտ պէտք մը մղուած, այլ աւելի օտարներու հանդէպ պարծենալու համար է որ այդ գեղացութիւնը յանձն կ'առնեն։ զի, ներկայ չէնքն այնքան տոկուն է որ դեռ հարիւրաւոր տարիներ կրնայ գոհացնել զինքն այցելող բարեպաշտներուն։

Մենք որ, բարեպաշտները, հոս ալ ցանցառ են։ Բայ ի մեծ մասին երբ, սովորական կիրակիները տասնեակ մը գաղթականներէ ու նոյնքան ալ տիկիններէ չատ քիչ տեղացիներ կ'գտնուին, մանաւանդ երիտասարդներէ։ Բայց ի փոխարէն՝ տարիքոտ անձեր կան, հարուստ հասութաւորներ, որոց քով տոհմային եկեղեցասիրութիւնը նոյնքան հաստատ ու խոր է, որքան գաւառացի մամիկի մը սրտին մէջ։ Նոյնպէս է նաև Ռումանահայ պատասխանատու քով։ Բարեպաշտ և եկեղեցասէր են, ընդհանրապէս թրքախօս են, բայց եկեղեցական ազօթքներն ու արարողութիւնները գոց գիտեն՝ թէեւ յոյժ ազատաղեալ կերպով։ Եկեղեցիին մէջ պատերուն չորրէջ յատնական ձևով նստարանները կան։ Արարողութիւնները չատ գոհացուցիչ են։

Մեր Պուքրէշի եկեղեցին հարուստ եկեղեցի մըն է։ Ա՛սօր 27,000 ֆրանք տարեկան հասատուն եկամուտ ունի զոր կ'գանձէ իր գեղեցիկ կալուածներէն։ Ասկից 10—12 տարի առաջ միայն 12,000 ֆր. էր եկամուտը, բայց նոր Պուլվարին բացուելովն իր բոլոր կալուածներուն հողային արժէքը կրկինուած է։ Ուստի Թազ. Մարհուրքը բոլոր հին չէնքերը կրկին արժէքով ծախելով, նորեր կառուցած է, որոնք այժմեան տարեկան 27,000 ֆր.ը կը հայթայթեն. Թէև քիչ մը սպասելով և կամ վաճառման տարբեր եղանակով կարելի պիտի ըլլար, կ'ըսուի, այդ գումարը չատ աւելի կարևոր դարձնել։ Ա՛ս մասին ուրիշ առթիւ։

Եկեղեցին երկու քահանայ կը պահէ, Տ. Յարութիւն և Տ. Խաչատուր քահանաները։ Ասոնց հանգամանքներուն վրայ խօսիլն աւելորդ է։ Քահանայ են, և հետևաբար մեացեալը կ'հասկցուի։ Իրենց ու իրենցներուն անդորրութիւնը զրաղած անհատներ։ Քահանայական ընդհանուր դասուն մէջ բացառութիւն չեն կազմեր։ պայմանադրական ազօթքները մրթմրթալով տաւներնին կ'երթան. առանց փոքրագոյն յոգնութիւնն ըստանձնելու ժողովուրդին յառաջդիմութեան գործին մէջ, առանց աղքատներով զբաղելու, վերջապէս իրենցմէ գոհ ու ուրիշներէ զգոյշ, առանձին կեանք վարող «Պօյար»ները գարձած են։ Եւ այնքան անձնասէր են որ նոյն իսկ իրենց պաշտօնակիցներուն իսկ օգնութեան չեն հասներ։ Անցեալները թուղչայի գաւառացի քահանան կը թափառէր քաղաքիս մէջ։ խեղճը, եկեղեցիին չրջափակին մէջ խուց մը չի գտաւ պառկելու, և պանդուխ մը բնակեցաւ աւելի քան 10 օրեր։ Քահանայներէն մին գրագէտի հովիտ ալ ունի. ասկէց առաջ հայ-եկեղեցական արարողութիւններէն մէկ քանին ռումանիերէնի թարգմանել յանձնուելը է, բայց սկսլ թարգմանելով, ծանր նախկին ուսուցիչ Տէր Ներսէքեանի բողոքներուն վրայ, Պատրիարքական հրամանով ետ է կճեցեր այդ բարեմիտ այլ ինչասկար ձեռնարկէն։ Մեր այս տեղի քահանաները յունական փակեղով կ'շրջին։ չէ՞ կարելի որ Պատրիարքարանէն հրաման ղրկուի իրենց, Հայ, եկեղեցական տարազն անփոփոխ պահելու։ Ռումանիան ո՛չ Ֆրանսա է ոչ Ամերիկա։ Մինչև հիմայ ամէնուն աչքը վարժուած էր Հայ քահանայ մը տեսնելու. ինչո՞ւ այդ նորութիւնը ներկայ քահանաներու օրով և անոնցմէ հնարուած. եւ մինչ արտաքին այս փոքրիկ նշան, մեծ ապացոյց մը չի՛ կազմեր թէ իրենք իսկ բծախնդիր աւանդապահները չեն ազգային-եկեղեցիին, որու վերաբերեալ ամէնէն մանր հիւղէն իսկ չի վրիպիր տիպար և մեզ պէտք եղածին պէս քահանայի մը աչքէն։ Եւ այդ բծախնդրութիւնը, խստաբարոյութիւնն ամէնէն չատ հարկաւոր է այս տեղի նման միջավայրի մը մէջ։

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Գ.

Բայց այո՛. Սէնգ—Մարկրիգ մայրապետին և Մառի Խոգէնի պատմութեան մէջ աւելի ազէկ կ'տեսնուին դաստիարակի մը առաքինութիւնները։ Որովհետև Մարթա Օպռէ չորս տարեկան էր երբ կորնցուց լսողութիւնը, ձայնն ու տեսութիւնը։ Լսած էր և խօսած! Թերեւս անոր ներսիդին կային տարտամ և հին հետքեր իր առաջին տպաւորութիւններէն։ Իր ստացական գաղափարներէն ոմանք թերեւս իր հին գաղափարներուն վերակենդանացումներն եղած են։ Բայց Մառի Խոգէն, ինք, կոյր էր, խուլ էր, համր էր ի ծնէ։ Տան տարեկան էր երբ երկու հաստատութիւններէ ճամբուելէ ետք, 1895ին յանձնուեցաւ Լառնէյի մայրապետներուն։ Նուազ ահաւոր չէր իր բարութեանց մէջ քան երբեմն Մարթա Օպռէ, եւ կարծես ա՛լ աւելի նուազ մարդկային բան մ'ունէր! Ցաղզագումը ասկից նոյն եղաւ։ Զորս տարին բաւեց Մառի Խոգէնը կերպարանափոխ ընելու համար։ կ'կարդայ, կ'գրէ։ Գիտէ իր քերականութիւնն ու իր քրիստոնէականը։ կ'խօսի։ Քանի մը օրէն առաջին անգամ ըլլալով պիտի հաղորդուի։ Ա՛ս ամէնն թ'նչ կ'նշանակէ, Տէ՛ր Յ, երբ ոչ սա՛ թէ Լառնէյի մայրապետը, Սէնգ-Մէարի մայրապետ և Սէնգ-Մարկրիգ մայրապետ «Մէթոտ» մը հաստատած են։ Մարթա Օպռէի դաստիարակութիւնը թերեւս անհետանայ և անվաղորդայն յաղթութիւն մ'էր, իսկ Մառի-Խոգէնի դաստիարակութիւնն յաղթանակ մ'եղաւ բնութեան վրայ։ Եւ որովհետև այս յաղթանակ տևական պիտի ըլլայ, որովհետև Սէնգ-Մարկրիգ մայրապետ պիտի կազմէ աշակերտուհիներ՝ որք պիտի չարունակեն իր գործը, որովհետև այս գործ կ'երկարաձգէ Հաբի և սրբոյ էրէի գործն յուսացուածէն չատ աւելի անդին, ասոր համար այդ գործը վարձատրելով, չափազանց երախտագիտութիւն յայտնած չենք ըլլար ա՛նոնց՝ որք մեր ուշադրութեան յանձնեցին զայն։

Խուլ—համրերը կամ ցաւագարներ պարզ և անյայտնց [inaliénable] ճարտարամտութեամբը դիպել մեծ հարցատութիւն, վկա՛յ՝ իրենցմէ ցայսօր կանգուն քանի մը մեծ չէնքերն ու վաստկանները [*], որ դեռ կ'կենան Պոլսոյ ամիրայական արուարձաններուն մէջ, վկա՛յ դարձեալ՝ Անատոլուի եւ Պոլիսի եկեղեցիներուն, դպրոցներուն և վանքերուն իրենց նուիրած այլեւայլ յիշատակարաններն և տպագրել տուած գիրքերը, թո՛ղ այն ահագին գումարներն ու գոհարեղէնները, զորս անխնայաբար վատնեցին թէ՛ իրենք, թէ՛ իրենց սերունդներուն հովթոտ ու անփորձ մասը։ Սեղանաւոր ամիրաներու մէջ կ'երեւին քանի մը հրեա անուններն ալ։

Սեղանաւոր ամիրաներէն մաս մը՝ 1839ին յատկապէս դրամագլուխ դնելով (ինը բեռ եւ 49,131 ղրշ.) Լոնդրայէն բերել կուտան Պարոն Լըմոնան վաճառականին ձեռքով, Էնէլ Ինճոլին անուն նաւ մը, եւ կ'սկսին բանեցնել զայն մանաւանդ Սեւ Ծովու նաւահանգիստները։ Նաւը Սամսոնի առջեւ կը վտանգի գժբախտաբար։ եւ որովհետեւ ապահովագրուած էր 12,000 լիրայի՝ կարճ դատավարութենէ մը ետեւ կ'առնեն փոխարէնը (**)։

Առանց ամիրայ կոչուած ըլլալու՝ ամիրաներէն կրնան սեպուիլ նաև Տատեաններու ազգականացած Քափամաճեան եղբայրները՝ մանիֆաթուրայի վաճառական, Պէյլէր օղլու Ծաղկոր ազա, Գույումճը Մելքիսեդ աղա՝ ազդեցիկ ու եկեղեցական մեծ մը, Քիւրքճի պաշիներն ու Կիւմիւշճի Գասպար աղան, որ ոսկերիչներուն և զրամագործներուն հարստագոյնն, ոմրագոյնն, ուստի և իսատնագոյնն եղաւ։

Այսպէս՝ գլխաւոր անուններն, հակիրճ անցեալն ու գործառնութիւնները հոս կ'հանենք (1860) այն նպատին մեծատուններուն, որ տեւեցին իբր 300—350 տարի, եւ, իրենց ստանգամահ առաւելութեանցն ու հարստութեանց կցորդ, ունեցան իրենց ազանգական պակասութիւններն եւ իմացական ու բարոյական աղքատութիւնները. որոնց ի հեճուկս կ'ճգեր հեղգհեղ՝ Պոլիսի բանիրուն, արուեստագէտ, գրագէտ ու առ հասարակ միջակային դասին մէջ՝ փորձ կարողութիւն մը բնիկ։ Այդ կեդրոնական տարրին եփուն ոյժն էր՝ որ ժամանակին պահանջումներուն, իմաստասէրներուն, Պատրիարքներուն եւ բարեխնամ կաթոլիկութեան չընորհներուն եւ միջամտութեանց հետ լծորդուելով՝ պարզեց, բաշխեց, դասակարգութեան մը լծեց հանրական գործերը՝ յանգելու համար ներքաշնակութեան մը, որուն ամիրաներէն չատ քիչերը կրցան ըլլալ բաժանորդ և հանդիսատես։

Իրենց ամիրաներուն կենցաղի թատրէն իբր խստատ անհետանալու պատճառն ալ իրենք էին։ Սեղանաւորներուն մեծ մասը ծագումով Ակնէցի էր, բազկացած տգէտ այլ խորագէտ ու խորամանգ ալ մարդոցմէ, որ կը բանեցուներէն իրենց խելքը, իրենց բան ու գործերէն դուրս, իբր քարընդոտելու, նաև վրէժխնդրութեան։ Ամիրաներու անկումին մէջ մեծ դերը խաղացած են նախանձն ու բարբոյական անարժանութիւններ, զրոս տգէղ կըլլայ նշանակել հոս։ «Ես անոր հե՛րը տանիծեմ.ես անոր հախէն տի՛ գամ»-ները՝ վերջնարանները եղած են յաճախ երկու ամիրաներու միուն անհրաժեշտ կործանումին միւսի մը ձեռքով, և յատուկ ժոլութիւններ մըն ալ եղած են պատճառ իրենց խօլ մրսխումներուն և տհմային վատահաճոյութեանց։ Պոլիսի միջակային ժողովուրդն ալ 60—63էն չատ յառաջ կտահած էր այս ամէնը։

Ահա՛ այսպիսի՛ ոմանք էին ժամանակին մեծատուր Հայերը։ Ասոնց հետ էր Պատրիարքներուն, վարդապետներուն, վարժապետներուն, փիլիսոփաներուն, աւագերէցներուն և կաթողիկոսներուն ալ [*] բուն գործը. միջինդարեա՞ն ու գրաքառնա՞ն մարդիկ, մեծ մասն ալ՝ առանց հասկնալու և միշին դարն և՛ գրաքառն և աշխարհաքառն ալ, հասկընալով միայն և միա՛յն այն աշխարհն ու գարը, որուն մէջ կապրէին, Իրենց հարստութեանն ու ազդեցութեանէն՝ քերականական ու արձանական բաժին մըն ալ եւած է. ժամանակին դպրոցներուն և վարժապետներուն հետ, անցեալ Միխիթարեանները ալ [*]։

Այդ ճոխ անուններուն հետ՝ իրենց ճոխութիւնն, ազդեցութիւնն, ամիրայութիւնն և նահապետութիւնն ալ իբրև բոլորովին անհետացան 1865էն 1869ի վերջերը, ու այդ փառաւոր անցեալէն՝ 1870ին հոպհոպ հեռանկարչական փառքերու տժգոյն երանգ մը կ'ծածանէր ստուերաթոյր նոր հորիզոնի մը նոր գոյներուն ետեւը, իբրև ցոլացում հսկայ կոհակներուն մեծ ծովի մը, որ իր վրայ ծփացնելէ ետեւ փոթորիկներ, խաղաղականներ, ճոխագնացութիւններ ու ոսկեհատիկ լաստեր՝ կ'վարէ իր յոգնած հանդարտ և ցածուն ալիքն՝ երկրորդական, առո՛յգ, զբաւ՛ոթ այլ անձո՛ւկ ծովեզերք մը, չա՛տ մասնատեալ և կարո՛ղ հաշուենդիր երթութիւններով խորհրդաւոր։

Ց. Գ. ՄԳԵՐՄԵՐԵԱՆ

Վ Ե Ր Ջ

(*).—Ի լսողաց հնչ՛ թէ մեծանուն Ղազէզ Ամիրան, միա՛յն հայերէն մեծ բառգիրքին տպագրական ծախքին ի նպաստ, տուած է հանդերձ վանական ծոցին (Վենետիկի Վանքին)՝ 1000ի չափ ոսկի։

[*].— Ա՛ս այն Արթինն է որ ժամանակին տասներկուքերուն մէջ ամէնէն աւելի պնդողն էր Աստուածատուր Պատրիարքի հրաժարելուն վրայ, այնպէս որ՝ երբ օր մը դարձեալ կ'ծածէր Պատրիարքին՝ թէ անպատճա՛ռ պիտի տաս հրաժարականդ, խստարարոյ Պատրիարքն ա՛լ չդիմանալով «եկո՛ւր, գրէմ» կ'ըսէ, եւ Թուղթն առնելով իրա՛ւ ալ կ'գրէ, բայց հրաժարականէ ազիտարեր քան մը—, հացատէտ Արթինին աքսորավճիռը, — զոր ինքն հացապետը միամտաբար առնելով՝ կ'տանի առ որ անկ է։ Այսպէս յանդուգն Արթինը յանգեաս չլուր իսկ աքսորման լրտասրը կ'ըլլայ։

(**).—Ա՛միրայք, էջ 42—48։

[*].—Ուրոյժ մին է նաև Պատրիարքարանի կից մեծ տպարանչին ապարանքը ճանիկ ամիրային՝ որ արդի Պատրիարքութեան օրով վերածուեցաւ վաչելչաբար ընդհանուր դիւանատունի։

(**).—Ա՛միրայք, էջ 42—48։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՋԱՆԱՋԱՆԴ

Շաբթուայն մէջ ընկերութիւններ. — Անգլիական չոգենաւային ընկերութիւններէն մէկն վերջերս չինել տըւած մէկ չոգենաւը, Անգլիոյ և Ամերիկայի մէջ Ատլանտեանի վրայ երթեւեկել սկսած է։ Ա՛ս նորաշէն չոգենաւ 17,000 թոնօ տարողութիւն ունենալով, մինչև ցարդ չինուած մեծ չոգենաւերէն է՛ն մեծն ու է՛ն փառաւորն է։ Ա՛ս չոգենաւին մեքենաները 28,000 ձիու ոյժ ունին եւ թէպէտ Լիվըրբուլէն Նիւ Եորք իր առաջին ճամբորդութեան ատեն միայն 13,000 ձիու ոյժ երեւցաւ, բայց ապիկա մեքենաներուն դեռ նոր չինուած ըլլալուն համար, վառոդի մը պատահականութեան առիթ չտրուելու համար էր։ Շոգենաւը կարծես չարժական քաղաք մ'է։ Ա. կարգի ճամբորդներու համար 410, Բ. կարգիներուն համար 300 անկողին և Գ. կարգի ճամբորդներու համար 1000 հոգւոյ պատկելու տեղ ունի։ Շոգենաւին նաւապետներուն ու նաւաստիներուն թիւն է 395, և ասոնց համար ալ իրենց թոռոյն չափ անկողին կայ, որով ընդ ամէնն 2105 հոգի հանգիստ կրնայ պարունակել։ Ա՛յս ննջարաններէն զատ ուրիշ զրօսանոց և խօսակցութեանց ընդարձակ սրահ մը, գրատուն մը, բաղնիքներ, թոշի մանաւանդ սրահներ, և ասոնք ամէնքն ալ եղեկտրական լոյսով կ'լուսաւորուին։ Ճամբորդներուն պարտելու յատկացեալ կամուրջներն ու նաւաղներուն աշխատութեան տեղերն իրարմէ անջատ մասեր ըլլալով, չոգենաւին քաշած ատեն ճամբորդներ եւ նաւաղներ իրարու հետ հազորդակցութիւն չեն կրնար ընել. սակայն իւրաքանչիւր մասերուն մէջ կան գործիքներ որ օդին փոփոխութիւններն ու քանի մը ճամբորդած ըլլալնին կ'ցուցնէ, որով ամէնքն ալ վայրկեանը վայրկենին կ'տեղեկանան։ Ա՛յս չոգենաւէն ետքն իրենց մեծութեամբն երկրորդ ատիճանի չոգենաւերն հետեւելներն են։ Գերմանական չոգենաւներէն Տեպլոնօ 15,500, Գոլեր Վիլհելմ 14,349 և Պրէմէն-ս 13000 թոնօ տարողութիւն ունին։ Անգլիականներէն Լուքանիա ընկերութեան չոգենաւներէն իւրաքանչիւրը 12,952 թոնօ տարողութիւն ունի։ Գերմանական ընկերութեան Բէնէվլէնա չոգենաւը 12,891, Կրաֆ Վալդերսէ 12,830, Բրեմէրհա 12,800 թոնօ տարողութիւն ունին։ Եւրոպացի Աւստրալիա չոգենաւ բանեցնող ընկերութեան Մէնտիէ չոգենաւը 12,852 թոնօ, Մէրսէյ 11,850 թոնօ և Աֆրիկէ 11,816 թոնօ տարողութիւն ունին։ Գերմանական ընկերութեան չոգենաւերէն կրնար Քյոթ Քյոթէրսթրօ 12,500, Գոյլեր Ֆրետերիկ 12,430 և Պելգիա 11,100 թոնօ տարողութիւն ունին։ Հիւսիսային Ամերիկա ընկերութիւնն 10,000 թոնօ տարողութենէն աւելի 4 չոգենաւ ունի. իսկ ասոնցմէ ուրիշ ազգեր այսքան մեծ չոգենաւեր չունին։

Զրօսանքը մտերնալ մը։ — Սուէզի ջրանցքի բերելութիւնը, Անգլիոյ ծովային չինութեանց գործատատուերէն Մր. Ալիւէյ Սիժօնի ջրանցք գտնելու յատուկ չոգենաւ մը յանձնարարած է, որպէս զի ջրանցքին Բօրթ Սայիտի կողմը աւելի ևս խորըհնկնելով մեծ չոգենաւներուն հանգիստ երթեւեկութեան օգնէ։ Ասիկայ ցարդ չինուած այս տեսակ չոգենաւերուն ամէնէն մեծը պիտի ըլլայ, վասն զի 270 ոտք երկայնութիւն, 48 ոտք լայնութիւն և 19 ոտք խորութիւն ունի։ Շոգենաւին մէջ կայ գործիք մը ուր ժամը 2 թոնօի չափ աւազ ու ցեխ կ'ելեւայ և մէկ ժամի մէջ 2,200 թոնօ հանելու կարող է։ Շոգենաւը միայն 1500 թոնօ տարողութիւն ունի և ջրանցքին մէջէն գործիքին միջոցաւ հանած աւազներն առնելով ուրիշ տեղ կ'տանի կ'թափէ։ Ի մտոյ երբ այս չոգենաւին չինութիւնն աւարտի, անմիջապէս Բօրթ Սայիտ խրկուելով գործողութեան պիտի ձեռնարկուի։

Սոփռայէ նկարչական յարուկ կինոգրաֆ մը։ — Անգլիական թերթեր կը պատմեն թէ ազնարհածանօթ Տրէյֆիւսի բանտարկութեան յատկացեալ Սատանայի կղզւոյն մէջ կատարի նման կենդանի մը կայ որ աշխարհիս ուրիշ ո՛ւ է չ մէկ մասին մէջ ցարդ անոր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

— Մարդ մը, որ ինքզինքը կը կոչէ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Ամերիկայէն կու գայ Եւրոպա, որպէսզի հանդիպի իր հարազատ եղբայրներուն, որոնց հետ տասնհինգ տարի առաջ կորսնցուցած է կապը։ Ան կը պատմէ, թէ ինքը ծնած է Ռուսիոյ Սամարա նահանգի Պուզուլուք գիւղաքաղաքը։ Հայրը՝ Գէորգ Ալեքսանդրեան, մահացած է 1892 թուականին, իսկ մայրը՝ Մարիամ Ալեքսանդրեան, 1897 թուականին։ Ան ունի երեք եղբայր եւ երեք քոյր։ Ամերիկա գաղթած է 1903 թուականին։ Ներկայիս կ՚ապրի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Ֆիլատելֆիա քաղաքին մէջ։ Ան կը խնդրէ, որ իր հարազատները, որոնք կ՚ապրին Պուզուլուքի մէջ, դիմեն Ֆիլատելֆիոյ Հայ Կեդրոնական Կոմիտէին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎՃԻՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Ֆիլատելֆիա քաղաքին մէջ հրատարակուող «Ազդակ» օրաթերթին խմբագրութիւնը կը խնդրէ, որ Պուզուլուքի մէջ ապրող հարազատները

ՄԱՐԿԱՐԻՏԱՅԻՆ ԱՃՈՒՐԴ

ՈՐՈՎ ԼԱՎՈՒՄՆԵՐ

Տրվելու է Ճոճուկի Ս. Ստեփանոսի եկեղեցու համար Ս. Ստեփանոսի տոնավաճառի ժամանակ, որ կլինի 1900 թվի սեպտեմբերի 8-ին։

Ճոճուկ, Ս. Ստեփանոսի եկեղեցու կառավարության քարտուղարություն։

27 Ֆեբրուարի—Փետրվար 27
15—11

ՅՑՑՑՂՈՎՕ ԿՈՇՃՈՒԿՂՆ

1900 ՏԱՐՎԱՅ

ՆԿԱՏ. Հետաքրքրվողները թող դիմեն Ղարաքիլիսայի Ս. Ստեփանոսի վանքի Ռուսական Ընդհանուր Հյուպատոսարանը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏ ԵՎ ՀԱՐԻՒՐԱՏՈՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴԵՊԻ ՆՈՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում հայ գաղթականների մասին հրատարակուած տեղեկագրերից մեզ հասկանալի է դառնում, որ հայ գաղթականութիւնը Ամերիկայում ոչ միայն չի նուազում, այլ ընդհակառակն՝ ամէն տարի աւելանում է։ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների ներգաղթի հանձնակատարի տեղեկագրի համաձայն՝ 1897 թուի հոկտեմբերի 1-ից մինչեւ 1898 թուի սեպտեմբերի 30-ը Ամերիկա է մտել 562,257 հոգի։ Այդ թուի մէջ 39,148 հոգի եղել են հրեաներ, 6 տարեկան եւ աւելի հասակ ունեցող 7 հոգի անգրագէտներ, 3 հոգի՝ ծերութեան պատճառով անկարող աշխատելու, 2 հոգի՝ ֆիզիկական արատաւորութիւն ունեցող, 1 հոգի՝ խելագար, 1 հոգի՝ ոճրագործ, 1 հոգի՝ մարդատեաց, 1 հոգի՝ բանտարկեալ, 1 հոգի՝ պոռնիկ, 1 հոգի՝ մուրացկան, 1 հոգի՝ ներգաղթի հանձնակատարի կարծիքով վտանգաւոր անձ, 1 հոգի՝ ներգաղթի հանձնակատարի կարծիքով ներգաղթելու անկարող

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԳՈՒՆԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Թուական 20 ի Կայր Իմպեռատորական Բարձրութեան Ընկերութեան — Հեռագր. — ԲՈՍՏԱՅԻ.

Ընկերութեան Գործառնութիւնք Ընդարձակեալ Բաժանմունք Ընդունելութեան Գործոց Ի Հետևեալ Տեղիս.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ընկերութեան Գործոց Ի Ռուսիա	121,765,333 ֆր.
1898 ի Կատարեալ	34,775,462 »
1881 Ից ի Վեր Ընկերութեան Իր Ապահովեալ Գործոց	
ի Յօգ	164,172,000 »

Ընկերութեան Գործակալք Ամենայն Տեղեաց Ընդունին Գործս Ապահովութեան Ընդդէմ Հրդեհոց, Փոխադրութեան Ցամաքի եւ Ջրոյ Ապրանաց եւ Ամենայն Տեսակ Գործոց Ընդդէմ Գողութեան եւ Կողոպտի.

Ա. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
Գործակատար Ընկերութեան Ի Պոլիս, Գլխաւոր Գործակատունն Ի Գաղատիա, Ի Վերայ Գալաթայի Աշտարակին (Հին Թաշտարակին Քով) Ի Տունն Ալեքսանդր Պէյ Ռիզայ.

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԳՈՒՆԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Թուական 20 ի Կայր Իմպեռատորական Բարձրութեան Ընկերութեան — Հեռագր. — ԲՈՍՏԱՅԻ.

Ընկերութեան Գործառնութիւնք Ընդարձակեալ Բաժանմունք Ընդունելութեան Գործոց Ի Հետևեալ Տեղիս.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ընկերութեան Գործոց Ի Ռուսիա	121,765,333ֆր.
1898 ի Կատարեալ	34,775,462 »
1881 Ից ի Վեր Ընկերութեան Իր Ապահովեալ Գործոց	
ի Յօգ	164,172,000 »

Ընկերութեան Գործակալք Ամենայն Տեսակ Գործոց Ընդդէմ Գողութեան եւ Կողոպտի.

Ա. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
Գործակատար Ընկերութեան Ի Պոլիս, Գլխաւոր Գործակատունն Ի Գաղատիա, Ի Վերայ Գալաթայի Աշտարակին (Հին Թաշտարակին Քով) Ի Տունն Ալեքսանդր Պէյ Ռիզայ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

Ընկերութեան Գործակատունն Ի Պոլիս, Ի Գաղատիա, Ի Վերայ Գալաթայի Աշտարակին (Հին Թաշտարակին Քով) Ի Տունն Ալեքսանդր Պէյ Ռիզայ.

Ընդունի Ապահովութիւն Ընդդէմ Հրդեհոց Ամենայն Տեսակ Գործոց Ի Ցամաք եւ Ի Ջուր Փոխադրութեան Ժամանակ, Ինչպէս Նաեւ Ընդդէմ Գողութեան եւ Կողոպտի.

Ընկերութեան Ներկայացուցիչ Ի Ռուսիա
Ա. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ